

KONSPEKT PRZEDMIOTU

Semestr letni, rok akad. 2020/2021

Nazwa przedmiotu	Psychologia różnic indywidualnych
Kierunek/-i studiów / rok studiów / semestr studiów	Psychologia, semestr IV
Tryb studiów	Stacjonarny
Forma zajęć	Wykład
Liczba godzin	30
Koordinator przedmiotu:	dr Joanna Piekarska
Jakie są ogólne cele dydaktyczne tego przedmiotu?	Celem wykładów jest zapoznanie studentów z problematyką psychologii różnic indywidualnych, w szczególności z podstawowymi teoriami inteligencji, stylów poznawczych i temperamentu; źródłami różnic indywidualnych oraz rolą adaptacyjną inteligencji, stylów poznawczych i temperamentu.
Jakie są kryteria zaliczenia tego przedmiotu?	Ocena wystawiana jest na podstawie sumy punktów uzyskanych z egzaminu (90%) oraz za aktywność podczas wykładu (10%).
Jakie są kryteria zaliczenia tego przedmiotu na ocenę celującą?	Uzyskanie oceny bardzo dobrej z wykładu w terminie zerowym lub pierwszym oraz dodatkowa praca, tj. krótka praca (2-3 strony) na temat praktycznego zastosowania wybranej koncepcji inteligencji, temperamentu lub stylu poznawczego. Ocena celująca nie będzie wystawiana w terminach poprawkowych, a także wówczas, gdy w terminie zerowym student otrzyma ocenę niedostateczną.
Pozostałe informacje, dotyczące tego przedmiotu, ważne dla studenta	Aktywność na wykładzie będzie oceniana na podstawie zadań wykonywanych w godzinach wykładu. Punkty za aktywność będą przyznane za samo wykonanie testu udostępnionego pod koniec wykładu i odesłanie odpowiedzi w wyznaczonym terminie, niezależnie od liczby popełnionych błędów. Testy przesłane po terminie będą sprawdzane, ale nie będą za nie przyznawane punkty, chyba że student zgłosi powód późniejszego wykonania testu.

ZAJĘCIA 1

Obszar badań psychologii różnic indywidualnych i kategorie służące do opisu różnic indywidualnych Prekursorzy psychologii różnic indywidualnych (3 godz.)

Po tych zajęciach student (będzie znał/ wiedział/ umiał/ potrafił / rozumiał)	<p>Efekty uczenia się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Student wyjaśnia, czym zajmuje się psychologia różnic indywidualnych 2. Student definiuje pojęcie różnic intraindywidualnych i interindywidualnych 3. Student wyjaśnia, czym jest zjawisko parcjalności oraz wie, przez kogo zostało opisane 4. Student wymienia i wyjaśnia kategorie służące do opisu psychologii różnic indywidualnych 5. Student wyjaśnia różnice między pojęciem cechy a pojęciem stanu 6. Student wie, dlaczego pojęcie cechy zostało poddane krytyce 7. Student wyjaśnia, kiedy wariancja zachowania jest wyjaśniana przez cechę, a kiedy przez sytuację 8. Student wymienia prekursorów psychologii różnic indywidualnych 9. Student wymienia humory (soki) wyróżnione przez Hipokratesa 10. Student wymienia typy wyróżnione przez Hipokratesa 11. Student wymienia podstawowe typy temperamentu wyróżnione przez Galena
Treści zajęć	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przedmiot badań psychologii różnic indywidualnych 2. Różnice interindywidualne a różnice intraindywidualne 3. Zjawisko parcjalności 4. Kategorie służące do opisu różnic indywidualnych (cecha, wymiar, czynnik, styl, typ) 5. Krytyka pojęcia cechy 6. Podstawowe koncepcje typu 7. Prekursorzy psychologii różnic indywidualnych w inteligencji i temperamencie 8. Humory wyróżnione przez Hipokratesa 9. Typy wyróżnione przez Hipokratesa 10. Typologia temperamentu Galena
Źródło/a do nauki treści z tych zajęć	<p><u>Minimalne / obowiązkowe:</u> Strelau, J. Różnice indywidualne. Historia - determinanty - zastosowania. 2014 Strelau, J. Psychologia różnic indywidualnych. 2002; 2008</p> <p><u>Rozszerzające / uzupełniające:</u> Strelau, J. Psychologia temperamentu. 1998</p>

ZAJĘCIA 2

Inicjatorzy badań empirycznych nad różnicami indywidualnymi w zdolnościach i temperamencie (3 godz.)

<p>Po tych zajęciach student (będzie znał/ wiedział/ umiał/ potrafił / rozumiał)</p>	<p>Efekty uczenia się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Student zna pierwsze badania empiryczne nad różnicami indywidualnymi w zdolnościach 2. Student wie, kto i w jakim celu skonstruował pierwszy test inteligencji oraz wie, jakie powstawały kolejne wersje tego testu 3. Student wyjaśnia pojęcie wieku umysłowego 4. Student wie, w jaki sposób oblicza się klasyczny iloraz inteligencji 5. Student wie, jaka jest różnica między klasycznym ilorazem inteligencji a dewiacyjnym ilorazem inteligencji 6. Student zna pierwsze badania empiryczne nad różnicami indywidualnymi w temperamencie 7. Student potrafi krótko omówić koncepcje temperamentu zaproponowane przez Kanta, Wundta oraz Heymansa i Wiersmę 8. Student wymienia typy psychologiczne wyróżnione przez Junga 9. Student potrafi omówić teorię typów układu nerwowego Pawłowa 10. Student potrafi wymienić i krótko scharakteryzować właściwości OUN wyróżnione przez Pawłowa 11. Student potrafi wymienić i krótko scharakteryzować typy układu nerwowego wyróżnione przez Pawłowa 12. Student wyjaśnia specyfikę konstytucyjnych teorii temperamentu 13. Student potrafi omówić teorię temperamentu zaproponowaną przez Kretschmera 14. Student potrafi wymienić i scharakteryzować typy budowy ciała wg Kretschmera 15. Student potrafi wymienić i scharakteryzować typy temperamentu wyróżnione przez Kretschmera
<p>Treści zajęć</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pierwsze badania empiryczne nad różnicami indywidualnymi w zdolnościach 2. Pierwszy test inteligencji 3. Pojęcie wieku umysłowego 4. Klasyczny iloraz inteligencji i dewiacyjny iloraz inteligencji 5. Pierwsze badania empiryczne nad różnicami indywidualnymi w temperamencie 6. Koncepcja temperamentu Kanta, Wundta oraz Heymansa i Wiersmy 7. Typy psychologiczne wyróżnione przez Junga 8. Teoria typów układu nerwowego Pawłowa 9. Konstytucyjne teorie temperamentu. Teoria temperamentu Kretschmera
<p>Źródło/a do nauki treści z tych zajęć</p>	<p><u>Minimalne / obowiązkowe:</u> Strelau, J. Różnice indywidualne. Historia - determinanty - zastosowania. 2014 Strelau, J. Psychologia różnic indywidualnych. 2002; 2008</p> <p><u>Rozszerzające / uzupełniające:</u> Strelau, J. Psychologia temperamentu. 1998</p>

ZAJĘCIA 3 Pojęcie temperamentu. Regulacyjna teoria temperamentu (3 godz.)	
Po tych zajęciach student (będzie znał/ wiedział/ umiał/ potrafił / rozumiał)	<p>Efekty uczenia się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Student wyjaśnia pojęcie temperamentu 2. Student wskazuje różnice między temperamentem a osobowością 3. Student potrafi omówić regulacyjną teorię temperamentu zaproponowaną (RTT) przez Jana Strelaua 4. Student zna tezy RTT 5. Student wymienia i krótko omawia cechy czasowe i energetyczne wyróżnione w RTT 6. Student wymienia i krótko omawia struktury temperamentu wyróżnione w RTT 7. Student wyjaśnia, czym są możliwości przetwarzania stymulacji 8. Student wyjaśnia, czym jest efektywna i nieefektywna regulacja stymulacji 9. Student wie, jaki jest związek między cechami temperamentu wyróżnionymi w RTT a przystosowaniem
Treści zajęć	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pojęcie temperamentu – różne podejścia 2. Temperament – kryteria definicyjne 3. Temperament a osobowość 4. Korzenie regulacyjnej teorii temperamentu (RTT) zaproponowanej przez Jana Strelaua 5. Tezy RTT 6. Cechy czasowe i energetyczne wyróżnione w RTT 7. Struktury temperamentu wyróżnione w RTT 8. Cechy temperamentu wyróżnione w RTT a przystosowanie
Źródło/a do nauki treści z tych zajęć	<p><u>Minimalne / obowiązkowe:</u> Strelau, J. Różnice indywidualne. Historia - determinanty - zastosowania. 2014 Strelau, J. Psychologia różnic indywidualnych. 2002; 2008 Cyniak-Cieciura M., Zawadzki B., Strelau J. Formalna Charakterystyka Zachowania - Kwestionariusz Temperamentu: Wersja Zrewidowana. Podręcznik. 2016 (podręcznik do kwestionariusza jest dostępny tylko w czytelniku)</p> <p><u>Rozszerzające / uzupełniające:</u> Strelau, J. Psychologia temperamentu. 1998 Strelau, J. Temperament jako regulator zachowania. Z perspektywy półwiecza badań. 2006 Ciarkowska, W., Matczak, A. (red.). Różnice indywidualne: wybrane badania inspirowane Regulacyjną Teorią Temperamentu Profesora Jana Strelaua. 2001</p>

ZAJĘCIA 4 Regulacyjna teoria temperamentu c.d. Teorie temperamentu zorientowane na człowieka dorosłego (3 godz.)	
Po tych zajęciach student (będzie znał/ wiedział/ umiał/ potrafił / rozumiał)	Efekty uczenia się: 1. Student wie, jaki jest związek między strukturą temperamentu wyróżnioną w RTT a przystosowaniem 2. Student wyjaśnia pojęcie temperamentalnego czynnika ryzyka 3. Student potrafi omówić teorię poszukiwania doznań Zuckermana 4. Student wymienia cechy temperamentu wyróżnione przez Graya 5. Student potrafi omówić dwuczynnikowy model Watsona i Tellegena.
Treści zajęć	1. Struktura temperamentu wyróżniona w RTT a przystosowanie 2. Pojęcie temperamentalnego czynnika ryzyka 3. Teoria poszukiwania doznań Zuckermana 4. Neuropsychologiczny model temperamentu Graya 5. Dwuczynnikowy model Watsona i Tellegena
Źródło/a do nauki treści z tych zajęć	<u>Minimalne / obowiązkowe:</u> Strelau, J. Różnice indywidualne. Historia - determinanty - zastosowania. 2014 Strelau, J. Psychologia różnic indywidualnych. 2002; 2008 Cyniak-Cieciura M., Zawadzki B., Strelau J. Formalna Charakterystyka Zachowania - Kwestionariusz Temperamentu: Wersja Zrewidowana. Podręcznik. 2016 (podręcznik do kwestionariusza jest dostępny tylko w czytelni) <u>Rozszerzające / uzupełniające:</u> Strelau, J. Psychologia temperamentu. 1998 Strelau, J. Temperament jako regulator zachowania. Z perspektywy półwiecza badań. 2006 Strelau, J. (red.). Osobowość a ekstremalny stres. 2004

ZAJĘCIA 5 Teorie temperamentu zorientowane na dziecko Pojęcie inteligencji. Hierarchiczne koncepcje inteligencji (3 godz.)	
<p>Po tych zajęciach student (będzie znał/ wiedział/ umiał/ potrafił / rozumiał)</p>	<p>Efekty uczenia się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Student potrafi omówić behawioralno-genetyczną teorię temperamentu Bussa i Plomina 2. Student potrafi omówić interakcyjną teorię temperamentu Thomasa i Chess 3. Student wyjaśnia pojęcie dobroci dopasowania 4. Student potrafi wymienić i krótko opisać temperamenty wyróżnione przez Kagana 5. Student wyjaśnia pojęcie inteligencji 6. Student wyjaśnia specyfikę hierarchicznych koncepcji inteligencji 7. Student potrafi omówić koncepcję inteligencji Spearmana 8. Student wyjaśnia prawa noogenezy 9. Student potrafi opisać strukturę inteligencji w koncepcji Cattella 10. Student potrafi zdefiniować pojęcia inteligencji płynnej i inteligencji skryształizowanej
<p>Treści zajęć</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Behawioralno-genetyczna teoria temperamentu Bussa i Plomina 2. Interakcyjna teoria temperamentu Thomasa i Chess 3. Teoria temperamentu Kagana 4. Pojęcie inteligencji 5. Hierarchiczne koncepcje inteligencji 6. Koncepcja inteligencji Spearmana 7. Koncepcja inteligencji Cattella
<p>Źródło/a do nauki treści z tych zajęć</p>	<p><u>Minimalne / obowiązkowe:</u> Strelau, J. Różnice indywidualne. Historia - determinanty - zastosowania. 2014 Strelau, J. Psychologia różnic indywidualnych. 2002; 2008</p> <p><u>Rozszerzające / uzupełniające:</u> Strelau, J. Psychologia temperamentu. 1998 Seligmen, D. O inteligencji prawie wszystko. Kontrowersje wokół ilorazu inteligencji. 1995 Strelau, J. Inteligencja człowieka. 1997 Nęcka, E. Inteligencja. Geneza – struktura – funkcje. 2003</p>

ZAJĘCIA 6 Hierarchiczne koncepcje inteligencji c.d. Modele czynników równorzędnych (3 godz.)	
Po tych zajęciach student (będzie znał/ wiedział/ umiał/ potrafił / rozumiał)	<p>Efekty uczenia się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Student potrafi omówić koncepcję inteligencji Vernona 2. Student potrafi omówić trójwarstwową koncepcję inteligencji Carrola 3. Student wyjaśnia specyfikę modeli czynników równorzędnych 4. Student wymienia zdolności wyróżnione w koncepcji Kelleya 5. Student potrafi omówić koncepcję inteligencji Thurstone'a 6. Student krótko przedstawia model struktury intelektu Guilforda
Treści zajęć	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koncepcja inteligencji Vernona 2. Trójwarstwowa koncepcja inteligencji Carrola 3. Modele czynników równorzędnych 4. Koncepcja inteligencji Kelleya 5. Koncepcja inteligencji Thurstone'a 6. Model struktury intelektu Guilforda
Źródło/a do nauki treści z tych zajęć	<p><u>Minimalne / obowiązkowe:</u> Strelau, J. Różnice indywidualne. Historia - determinanty - zastosowania. 2014 Strelau, J. Psychologia różnic indywidualnych. 2002; 2008</p> <p><u>Rozszerzające / uzupełniające:</u> Seligman, D. O inteligencji prawie wszystko. Kontrowersje wokół ilorazu inteligencji. 1995 Strelau, J. Inteligencja człowieka. 1997 Nęcka, E. Inteligencja. Geneza – struktura – funkcje. 2003</p>

ZAJĘCIA 7 Metody pomiaru zdolności intelektualnych Koncepcje wielu inteligencji Gardnera Pojęcie i koncepcje inteligencji emocjonalnej (3 godz.)	
Po tych zajęciach student (będzie znał/ wiedział/ umiał/ potrafił / rozumiał)	<p>Efekty uczenia się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Student wyjaśnia specyfikę zadań stosowanych do pomiaru inteligencji płynnej i inteligencji skrytalizowanej 2. Student przedstawia krytykę testowego pomiaru inteligencji 3. Student wyjaśnia pojęcie stronniczości kulturowej testów 4. Student wyjaśnia efekt Flynna 5. Student wymienia zdolności wyróżnione przez Gardnera 6. Student wyjaśnia pojęcie inteligencji emocjonalnej
Treści zajęć	<ol style="list-style-type: none"> 1. Metody pomiaru inteligencji płynnej i skrytalizowanej 2. Krytyka testowego pomiaru inteligencji 3. Stronniczość kulturowa testów 4. Efekt Flynna 5. Koncepcje wielu inteligencji Gardnera 6. Pojęcie i koncepcje inteligencji emocjonalnej
Źródło/a do nauki treści z tych zajęć	<p><u>Minimalne / obowiązkowe:</u> Strelau, J. Różnice indywidualne. Historia - determinanty - zastosowania. 2014 Strelau, J. Psychologia różnic indywidualnych. 2002; 2008</p> <p><u>Rozszerzające / uzupełniające:</u> Matczak, A. Diagnoza intelektu. 1994 Gardner, H. Inteligencje wielorakie. Teoria w praktyce. 2002 Gardner, H. Pięć umysłów przyszłości. 2009 Gardner, H., Kornhaber, M. L., Wake, W. K. Inteligencja. Wielorakie perspektywy. 2001 Piekarska, J. Uwarunkowania inteligencji emocjonalnej. 2020</p>

ZAJĘCIA 8 Rodzaje inteligencji emocjonalnej. Metody pomiaru inteligencji emocjonalnej Funkcjonalne znaczenie inteligencji emocjonalnej (3 godz.)	
Po tych zajęciach student (będzie znał/ wiedział/ umiał/ potrafił / rozumiał)	<p>Efekty uczenia się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Student wyjaśnia różnice między inteligencją emocjonalną – zdolnością a inteligencją emocjonalną – cechą 2. Student omawia metody pomiaru inteligencji emocjonalnej 3. Student wymienia zalety i wady kwestionariuszowego i testowego pomiaru inteligencji emocjonalnej 4. Student omawia rolę inteligencji emocjonalnej – zdolności i inteligencji emocjonalnej cechy w przystosowaniu
Treści zajęć	<ol style="list-style-type: none"> 1. Inteligencja emocjonalna – zdolność a inteligencja emocjonalna – cecha 2. Kwestionariuszowy i testowy pomiar inteligencji emocjonalnej – zalety i wady 3. Rola inteligencji emocjonalnej – zdolności i inteligencji emocjonalnej – cechy w przystosowaniu
Źródło/a do nauki treści z tych zajęć	<p><u>Minimalne / obowiązkowe:</u> Strelau, J. Różnice indywidualne. Historia - determinanty - zastosowania. 2014</p> <p><u>Rozszerzające / uzupełniające:</u> Matczak, A., Knopp, K. Znaczenie inteligencji emocjonalnej w funkcjonowaniu człowieka. 2013 Matczak, A. (red.). Determinants of social and emotional competences. 2009 Śmieja, M., Orzechowski, J. (red.). Inteligencja emocjonalna. Fakty, mity, kontrowersje. 2008 Martowska, K. Psychologiczne uwarunkowania kompetencji społecznych. 2011 Piekarska, J. Uwarunkowania inteligencji emocjonalnej. 2020</p>

ZAJĘCIA 9 Style poznawcze. Styl poznawczy impulsywność – refleksyjność Kagana Źródła różnic indywidualnych. Genetyka zachowania (3 godz.)	
Po tych zajęciach student (będzie znał/ wiedział/ umiał/ potrafił / rozumiał)	<p>Efekty uczenia się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Student wyjaśnia pojęcie stylu poznawczego 2. Student omawia styl poznawczy impulsywność – refleksyjność 3. Student wymienia uwarunkowanie impulsywność – refleksyjność 4. Student wyjaśnia rolę stylu poznawczego impulsywność – refleksyjność w funkcjonowaniu 5. Student wyjaśnia, czym zajmuje się genetyka zachowania. 6. Student wyjaśnia źródła różnic indywidualnych 7. Student wymienia i opisuje metody badawcze stosowane w genetyce zachowania
Treści zajęć	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pojęcie stylu poznawczego 2. Styl poznawczy impulsywność – refleksyjność opisany przez Kagana 3. Uwarunkowania impulsywność – refleksyjność 4. Rola stylu poznawczego impulsywność – refleksyjność w funkcjonowaniu 5. Źródła różnic indywidualnych 6. Metody badawcze stosowane w genetyce zachowania
Źródło/a do nauki treści z tych zajęć	<p><u>Minimalne / obowiązkowe:</u> Strelau, J. Różnice indywidualne. Historia - determinanty - zastosowania. 2014 Strelau, J. Psychologia różnic indywidualnych. 2002; 2008</p> <p><u>Rozszerzające / uzupełniające:</u> Maczak, A. Style poznawcze. Rola indywidualnych preferencji. 1982 Zawadzki, B. Temperament – geny i środowisko. Porównania wewnątrz i między populacyjne. 2002 Oniszczenko, W. Genetyczne podstawy temperamentu. 1997 Oniszczenko, W. Genetyczne podstawy ludzkich zachowań. 2005 Oniszczenko, W., Dragan, W. Genetyka zachowania w psychologii i psychiatrii. 2008 Dragan, W. Temperament w pierwszym roku życia. Uwarunkowania genetyczne i środowiskowe. 2014</p>

ZAJĘCIA 10
Egzamin – termin 0
(3 godz.)

Po tych zajęciach student (będzie znał/ wiedział/ umiał/ potrafił / rozumiał)	Efekty uczenia się – patrz zajęcia 1-9.
Treści zajęć	Egzamin w terminie 0
Źródło/a do nauki treści z tych zajęć	<u>Minimalne / obowiązkowe:</u> Patrz zajęcia 1-9 <u>Rozszerzające / uzupełniające:</u> Patrz zajęcia 1-9